

Otázka: Osvícenství

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): Michael

Osvícenství => obecná charakteristika, historické okolnosti, Montesquieu, Voltaire, Rousseau, Herder, encyklopedisté

Charakteristika

- mohutné celoevropské kulturní a filozofické hnutí, které ovlivnilo život v 18. Století
- zrodilo se v Anglii a Nizozemí, rozšířilo se do Francie, Německa a dalších zemí.
- největšího rozkvětu a věhlasu dosáhlo ve Francii, kde ke vzniku nových myšlenek přispěla ztráta důvěry v královskou moc (neslavný konec vlády „krále Slunce“, nepoučitelnost Ludvíka XV. a neschopnost Ludvíka XVI)
- **vzpoura**
 - francouzští osvícenci vystupují proti starým autoritám – byli fascinováni anglickou přírodovědou (Newtonem a jeho univerzální fyzikou) a filozofií(Locke-politická filozofie)
 - tvrdili, že je třeba stavět se skepticky ke všem zděděným pravdám – odpověď na všechny otázky si člověk musí najít sám.
 - vzpoura se nakonec obrátila i proti církevní, královské a šlechtické moci.

- Základem osvícenství je rozum, který se stává základem všeho poznání a veškerého výkladu světa.
- Osvícenství klade důraz na lidskou svobodu, rovnost, toleranci a přirozené principy práva.
- bojují proti cenzuře, otroctví, mučení
- Převažují tendence vysvětlovat jevy, a to jak přírodní, tak i společenské, mechanicky (vliv Newtona).
- osvícenství znamená víru ve vědu, rozum a pokrok: přesvědčení, že sám postup ve vědách a osvěta v podstatě přinese jako důsledek pokrok ve společnosti a v kvalitě života
- Byli spíše deisty. (Bůh svět stvořil, ale dál do něj nezasahuje. Je to Nejvyšší Bytost, která se zjevuje prostřednictvím přírody a jejích zákonů, nezjevuje se však žádným „nadpřirozeným“ způsobem - s takovým filozofickým Bohem jsme se setkali u Aristotela - první hybatel).
- Poprvé v dějinách myšlení je filozofie v radikální opozici vůči církvi a náboženství.
- **Historické okolnosti**
 - Myšlenky osvícenství výrazně ovlivnily historické události konce 18. Století
 - severoamerické hnutí za nezávislost spojené se založením USA (1776) a Velkou francouzskou buržoazní revolucí (1789).
 - Na rozdíl od Francie a USA, kde myšlenky osvícenství napomohly revolucím, na evropském kontinentě se promítly do systému osvícenského absolutismu, a to především v Prusku (Fridrich Veliký), Rakousku (Josef II.) a zčásti též v Rusku (Kateřina II.).
 - Osvícenští panovníci prosazovali přeměnu společnosti především formou rozsáhlých reforem
- **Francouzské osvícenství**
 - Jejich vzorem byla Anglie
 - Francouzi obdivují společenský pokrok, cítí se svázáni tradicemi, absolutistickou vládou Ludvíka XIV. (Stát jsem já!) a také stále přetrvávajícími výsadami církve.
 - Francouzské osvícenství je oproti anglickému a německému velmi radikální.
 - Ostře bojuje proti tradicím, modlářství a pověrám, jedinou autoritou je rozum, vlastní svobodný úsudek
- **Voltaire**

- v Ironický spisovatel a „praktický“ filozof
- v Velmi oblíbený lidmi
- v Přesto byl ve Francii pronásledován absolutismem a několikrát byl nucen opustit Francii.
- v Výrazně na něho zapůsobily dva dlouhodobé pobyty v Anglii
- v Kritik církve a společnosti
- v Odmítal, že by byl ateista, ale spíše Deista (uznává boha, ale ten nezasahuje do našeho světa)
- v Říká, že je důležité rozlišovat náboženství a pověru
- v Díla

• **FILOZOFICKÉ LISTY O ANGLIČANECH**

- ü Srovnání Anglie a Francie, jejich politického zřízení
- ü Kritizoval Francii
- ü Anglie je podle něj svobodnější (dělba státní moci)

• **POJEDNÁNÍ O SNÁŠENLIVOSTI**

- ü Vystupoval proti dogmatismu (ten kdo se drží jen jednoho názoru, kdy všechny jsou špatné jen jeho dobrý)

• **FILOZOFICKÝ SLOVNÍK**

ü Zabývá se společenským řádem

- **ESEJ O MRAVECH A DUCHU NÁRODŮ**

ü 1. Filozofické dějiny v moderní verzi

ü Nezabývá se daty a událostmi ale kulturním vývojem

- **CANDIDE** (kandid)

ü Beletristické dílo

ü Výsměchem Leibnizově myšlence o jeho představě nejlepším světě

- **JEAN JACQUES ROUSSEAU**

v Narodil se v Ženevě, v rodině hodináře.

v Matka zemřela při porodu, otec se o dítě záhy přestal starat.

v To ovlivnilo jeho život a názory. Vychovávali ho příbuzní.

v R. prožil dětství jako čtenář a snílek.

v Ve 13 letech byl dán do učení, těžce nesl omezení své svobody, z učení utekl a vydal se na toulky Francií, Itálií, Švýcarskem.

v Vykonával nejrůznější povolání – písař, komorník, opisovač not, vychovatel...

v Jeho vyspívání pomohla paní de Warens, která mu byla matkou i milenkou.

v S jejím doporučením se vydal do Paříže, kterou začal okouzlovat svou citovostí.

v Nechával se podporovat zámožnými přáteli.

v Zvláštní kapitolou byl jeho dlouholetý svazek s bývalou služebnou Terezou Lavasseurovou, se kterou měl pět dětí. Všechny dal tento velký teoretik do nalezince.

v Zemřel v Paříži, pronásledován neustálým patologickým strachem ze svých odpůrců

v Dílo

- Jeho díla byla nadšeně čtena, zároveň odsuzována a pálena.
- **VYZNÁNÍ**

ü Autobiografie

ü Posmrtně

- **ROZPRAVA O PŮVODU A ZÁKLADECH NEROVNOSTI MEZI LIDMI**

ü R. rozlišuje nerovnost

« přirozenou (věk, zdraví, dispozice)

« umělou (mravní, politická; ta, která je uměle vytvořena)

ü Příčinou této umělé nerovnosti je soukromé vlastnictví

ü Ti, kdož si přivlastnili to, co patřilo původně všem nyní diktují podmínky společenského soužití.

ü Na jedné straně tedy stojí lidé bohatí a mocní na druhé straně lidé chudí a nesvobodní, kteří jsou odkázáni svévoli mocných.

- **O SPOLEČENSKÉ SMLouvĚ.**

- ü Soukromé vlastnictví musí být zrušeno
- ü Všichni lidé si mají být rovni a mají právo být svobodni
- ü Každý člověk má právo ovlivňovat soužití společnosti
- ü Obhájí rovné hlasovací právo
- ü nutný předpoklad je malá rozloha státu (sám pocházel z Ženevy), ale pro velké státy toto není možný, těžko uskutečnitelný
- ü Ideální forma – demokracie

• **EMIL ČILI O VÝCHOVĚ**

- ü výchova by neměla člověka spoutávat, ale bránit špatnému vlivu společnosti, jelikož civilizovaný člověk je zlý a zatvrzelý
- ü do 15 let by měl být člověk vychováván na statku daleko od civilizace, mezi 12 a 15 rokem nastupuje intelektuální výchova, po 15. roce morální výchova a teprve pak společenská výchova

• **CHARLES LOUIS de MONTESQUIEU**

- v od mládí politická kariéra (prezident parlamentu v Bordeaux)
- v navštívil Anglii, kterou obdivoval
- v přesvědčený zastánce svobod a politických práv jedince a právní teoretik
- v dílo

• **PERSKÉ LISTY**

ü nepřímo (Usbec píše domů) pranýřující francouzské společenské a politické

ü poměry v kontrastu zejména s Anglií

• ÚVAHY O PŘÍČINÁCH VELIKOSTI A PÁDU ŘÍMANŮ

ü -vydáno v Anglii

ü dokazuje, že uspořádání státu není náhodné, ale že zákonitě vyrůstá ze specifických podmínek

• DUCH ZÁKONŮ

ü klasické dílo ústavního práva a tzv. geografického směru v politologii

ü v němž mj. představuje své pojetí dělby moci

ü Staví se kriticky k absolutní monarchii a vyzvedává monarchii konstituční

ü Zárukou politické svobody je oddělení a vzájemná kontrola tří druhů moci

ü Moc by měla být rozdělena

« na zákonodárnou (parlament)

« výkonnou (vladař)

« soudní (nezávislé soudy).

• Encyklopedisté

- k víře v rozum se u osvícenců připojovala i víra ve vědu jako nástroj pokroku
- začali proto vydávat naučný slovník, který začal vycházet začátkem druhé poloviny 18. Století

- **ENCYKLOPEDIÉ ANEB NACIONÁLNÍ SLOVNÍK VĚD, UMĚNÍ A ŘEMESEL.**
- celá látka je rozdělena do tří částí

v vědy

v svobodná umění

v mechanická umění.

- A právě popis technicky zaměřených věd a profesí má pro francouzskou společnost velký význam, neboť jí umožnil rychlý rozvoj vědy, techniky, výroby a řemesel.
- Tvůrci

v Denis Diderot (dení didró)- hlavní redaktor

v Voltaire

v Montesquieu